

*NePo*

**Kai užaugsiu, būsiu rašytojas**

## Turinys

Kodėl turėtumėte kurti dienoraštį?.....	3
Tai nori būti rašytojas?.....	4
Tai nori būti rašytojas 2.....	7
Rašymo mitai.....	8
Istorijų tipai.....	9
Ar rašyti tinklaraštį ir knygą tas pats?.....	10
Tu nebūsi rašytojas.....	11
Rašau, rašau istoriją.....	13
11 patarimų norintiems tapti rašytojais.....	15
Ko rašytojai gali išmokti iš Orvilio?.....	17

## Kodėl turėtumėte kurti dienoraštį?

Tinklaraštininkų banga jau praėjo, todėl galiu pakalbėti apie tai, kodėl turėtumėte kurti dienoraštį. Pradėkime nuo to ko aš nesakau.

Aš nesakau, kad jūs turite rašyti. Jeigu jums patinka video – kurkite video. Jeigu jums patinka audio – kurkite audio. Jeigu jums patinka piešimas – pieškite (kurkite komiksus).

Aš nesakau, kad reikia turėti asmeninį interneto adresą. Aš nesakau, kad reikia užsiimti brandingu ar marketingu. Aš nesakau, kad turite sulaukti šimtų ar tūkstančių fanų.

Aš nesakau, kad reikia rinktis wordpress, medium, facebook ar kokią nors kitą populiarią platformą.

Aš nesakau, kad turėtumėte dalintis pikantiškomis gyvenimo smulkmenomis pvz: ką šiandien valgėte, kiek kartų tupėjote kaip tupikas ir t.t.

Tai, kodėl turėtumėte kurti dienoraštį?

Dienoraščio kūryba teikia daugybę naudos. Pirma: tai kas neužrašyta – būna pamiršta. Vieni įvykiai yra nesvarbūs, kitus norisi prisiminti, trečius norisi pamiršti kuo greičiau. Praėjus metams viskas pasimiršta. Kuo daugiau laiko praeina, tuo labiau viskas pasimiršta. Praėjus metams nesvarbūs įvykiai gali atrodyti svarbūs, o tuos kurie konkrečią dieną atrodė svarbus, praėjus metams norisi užmiršti... Vakare žvelgdama į praėjusią dieną, būni per daug arti įvykių, todėl negali jų objektyviai įvertinti. Kaip pavyzdį paimkime paveikslą. Jeigu žiūrite į paveikslą per arti – tai matysite tik teptuko mostus, dažų atspaudus, tačiau negalėsite suvokti viso paveikslo. Jeigu atsistosite per toli – tai pamatysite tik susiliejusias spalvas ir vėl gi nematysite, tai ką norėjo perteikti menininkas. Dienoraštis puikus instrumentas išsaugoti žinias bei įvertinti įvykius iš teisingo atstumo. Jeigu kada nors norėsite parašyti autobiografiją, bus žymiai lengviau, jei turėsite sukauptus dienoraščius.

Aš niekada nerašiau asmeninio dienoraščio, bet pradėjus kurti komiksus, jie tapo tarsi mano dienoraštis. Viešas, bet užkoduotas ir suprantamas tik man. Dabar, kai komiksų nebekuriu to pasigendu. Jeigu dokumentuojate savo gyvenimą, nebūtina to daryti viešai. Nebūtina to daryti virtualiai, galite pasitelkti priemones, kurias turėjo praėjusio amžiaus žmonės.

Antra nauda – žinios. Jeigu kažką sužinojote ir užrašėte dienoraštyje, geriau atsiminsite, o esant reikalui galėsite lengvai pasikartoti ir prisiminti, nes žinosite kur rasti. Jeigu skelbsite žinias viešai, tai sudomins kitus ir paskatins jus dar labiau stengtis. Bandytas sukurti kokybišką turinį, privers jus geriau apmąstyti ką norite pateikti. Taip geriau įsigilinsite į medžiagą, gal net gi atliksite tyrimą/analizę norėdami įsitikinti, jog viskas ką sakote yra tiesa bei užpildysite savo žinių spragas. Skleisdami informaciją internete (ar draugų rate) įsitvirtinsite kaip tos srities specialistas ir, kai žmonėms prireiks patarimo, pagalbos ar gal net gi darbuotojo, kreipsis į jus. Lyderis yra ne tas, kuris garsiausiai rėkia. Geras lyderis yra tas, kuris sugeba išauginti kitus lyderius. Profesinis dienoraštis suteikia puikią progą surinkti bendraminčių grupę aplink save.

Įsipareigojimo atnaujinti reguliariai nauda dvejopa. Trečia nauda – reguliariai, kurdami dienoraštį įprasite aiškiau bei geriau dėstyti mintis. Tai palies ne tik jūsų dienoraštį, bet ir kitas sritis – bendravimą su žmonėmis: kolegomis, šeimos nariais, draugais.

Ketvirta nauda – reguliarius dienoraščio atnaujinimas padės suprasti, kad kažką daryti reguliariai nėra sunku. O praėjus metams nuo pradžios pastebėsite, kiek daug galima pasiekti skiriant tik po pusvalandį kiekvieną dieną (kas antrą dieną, kartą per savaitę). Tokia patirtis turėtų jus paskatinti pradėti daryti ir daugiau mažų asmeninių projektų.

Žinote koks lengviausias būdas suvalgyti dramblių? Po vieną kąsnelį. Ar kada nors pagalvojote koks lengviausias būdas parašyti knygą? Po vieną dienoraščio įrašą.

Aš manau, jog dienoraštis yra labai svarbus dalykas, žmogui, kuris nori kontroliuoti savo gyvenimą. Jeigu jūs sakote, jog neturite laiko rašyti dienoraštį, vadinasi jūsų gyvenimas nepriklauso jums. Jūsų laikas suplanuotas - kitų žmonių. Jūsų gyvenimas nepriklauso jums. Nieko tokio, nesijaudinkite, didžiosios dalies žmonių, gyvenimas nepriklauso jiems patiems.

Aš manau, jog dienoraštis yra labai svarbus dalykas, žmogui, kuris nori tobulėti. Rašydami galėsite stebėti savo progresą. Matysite, kaip pradėdama nuo paprastų klausimų ir keliate vis sudėtingesnius.

Pastebėsite kaip klausimai, nuo kurių pradėjote, po metų jums atrodys juokingi, tačiau kiti žmonės, kurie tik pradeda bus dėkingi, kad atsakėte ir pasidalinote viešai. Dienoraštis, kaip dantų valymas, turėtų būti įprotis. Dalykas, kuriam nereikia motyvacijos, kad atliktum. Kiek motyvacinių citatų perskaityte ar peržiūrėte motyvacinių video, kad prisiverstumėte išsivalyti dantis?

## Tai nori būti rašytojas?

Susidarė tokia keista situacija. Žmonės, kurie prieina prie varpinės skambina pavojaus varpais, kad lietuviai tampa vis mažiau raštingi, abiturės egzaminuose daugėja klaidų. Kiti žmonės, prieinantys prie kitos varpinės skelbia apie popierinių knygų mirtį. Tačiau žmonių norinčių parašyti knygą skaičius rodos nemažėja.

Pažiūrėkite pavyzdžiui Tūkstantmečio vaikus, penktokų kategorijoje vos ne kiekvienoje laidoje pamatysite po du vaikus norinčius parašyti knygą. Aišku, vaikai užauga ir supranta, jog rašytojas nėra profesija ir tarp vienuoliktokų, dvyliktokų per visus finalus greičiausiai neatsiras nei vieno žmogaus su tokiais norais.

Tačiau ką daryti, jeigu tu neišaugai? Ir tas noras spaudžia smegenis?

Galbūt aš gyvenu kaime, tačiau nesu nei karto girdėjęs, jog būtų rengiamas seminaras norintiems tapti rašytojais. Žurnalistams – taip, prašom. Rašytojams? Hm... Tarsi įmeta į vandenį ir jeigu išplauksi – esi talentingas, o jeigu ne susitiksime sudužusių svajonių uoste prie alaus bokalo.

Mano sakvojaže viso labo viena knyga, todėl aš nesu labai kvalifikuotas dalinti patarimus, tačiau, kadangi, grandai, kuriems lenkiasi visa tauta nedalina, tai pamėginsiu aš.

Visą tai kas parašyta žemiau aš surinkau, kad išradus laiko mašiną galėčiau perduoti sau penkiolikmečiui. Tikiuosi, jog tai padėtų sutaupyti laiko ir galbūt išvengti vienos kitos klaidos.

**Jeigu gali nerašyti – nerašyk.** Tai pats svarbiausias patarimas iš visų perskaityk jį tris kartus ir gerai pagalvok ar tikrai nori pasinerti į kančios, skausmo, nuobodaus ir vergiško darbo pilną pasaulį?

Jeigu nuspręsi vis tik, kad nori rašyti, tai žinok, jog kelio atgal nebėra.

**Skaityk geras knygas.** Sakydamas geras knygas aš nesiūlau skaityti klasikos. Kadangi, beveik visa lietuviška literatūra yra šlamštas, tai greičiausiai teks skaityti vertimą. Pasirink gerą vertimą, nes, deja, paskutiniu metu pasitaiko labai siaubingų. Aišku, kas nors čia norės pakomentuoti: kam skaityti vertimą, jeigu gali skaityti originalą?

Skaitydamas formuoja žodyną. Jeigu skaitysi lietuvių kalba, o norėsi rašyti angliškai, tai iš to jokios naudos. Kita vertus, jeigu perskaitysi Šešpkyrą ir norėsi rašyti angliškai, iš to irgi naudos mažai, nes tai būtų tas pats kaip dabartiniam rašytojui rašyti Donelaičio stiliumi. Nesakau, kad tai yra blogai, kaip tik priešingai, mano nuomone, tai būtų įdomus literatūrinis eksperimentas, vienintelė problema, jog kalbainiai ateitų asmeniškai tave primušti už tyčiojimąsi iš lietuvių kalbos.

Skaitykite knygas, plėskite savo žodyną.

**Keliauk.** Norėdamas aprašyti kokią nors gatvę, gali atsidaryti google streetview ir pasivaikščioti po ją. Internetas suteikia neįtikėtinas galimybes pamatyti daugybę dalykų, tačiau jis vis dar nesugeba perteikti patirties.

Kur tu keisi Facebook statusą: savo rūsyje ar Eifelio bokšte, nėra didelio skirtumo, tačiau keliaudamas gali sutikti įvairių žmonių. Pajausti kultūros skirtumą tarp savo kaimo ir, tarkim, Berlyno. Kelionės, patirtis – praplečia akiratį, padaro tave įdomesniu žmogumi.

**Nešok aukščiau bambos.** Jeigu tau šešiolika, tai geriau nerašyk knygos apie du kandidatus besivaržančius dėl prezidento posto. Kiekvieną amžiaus grupę kamuoja skirtingos problemos ir sėkminga knyga pasiūlys kokią nors tos problemos sprendimą. Kai tau šešiolika, tai norisi tik vieno. Kai tau trisdešimt, tai ... Užaugsi suprasi.

Jaunų gerų autorių yra ne daug dėl vienos paprastos priežasties – gyvenimiškos patirties trūkumas. Sakoma, kad senas žmogus yra dešimt metų vyresnis už tave. Kai tau šešiolika, dvidešimt šešių metų žmogus yra jau toks senis...

Rašyk apie tai ką geriausiai išmanai, rašyk savo bendraamžiams ar jaunesniems.

**Leisk idėjai subręsti.** Jeigu tik ką pažiūrėjai „Star wars“ filmą, tai greičiausiai tavo istorija bus labai jau identiška tam filmui, bet jeigu palauksi ir pažiūrėsi „Star Trek“, „Babilon5“ ar dar ką nors, tuomet tavo idėjos nutols nuo originalaus įkvėpimo šaltinio, pasidarys įdomesnės.

**Išsikelk tikslus.** Nusistatyk žodžių (simbolių/puslapių) skaičių, kurį parašysi per mėnesį, tuomet per savaitę, tuomet per dieną. Laikykis to tikslo. Jeigu vieną dieną jo įvykdyti nepavyko, per daug nesisielok ir pabandyk atsigriebti kitą dieną. Nėra labai svarbu ką rašyti, svarbu, kad įprastum tai daryti reguliariai.

**Greita pradžia yra geros knygos esmė.** Galbūt Džeko Londono laikais, žmonės turėdavo kantrybės skaityti dešimt puslapių kalnų peizažų aprašymų. Dabar neturi. Žmogus perskaitys puslapį, maksimum du, jeigu per tą laiką nesugebėsi jo sudominti, jis neskaitys toliau. Įvykis turi prasidėti pačiame pirmame arba antrame paragrafe, peizažą visuomet spėsi aprašyti veiksmui prasidėjus.

**Lipk karjeros laiptais.** Kvaila yra rašyti kelių šimtų puslapių romaną neparašius poros puslapių apsakymo. Niekas baigęs universitetą iš karto netampa TEO direktoriumi. Pradžiai pradeda nuo kokio nors paprasto vadybininko ir keliauja toliau karjeros laiptais. Tą patį reiktų daryti su rašymu – lipti karjeros laiptais.

Koks būtų teisingas karjeros eiliškumas?

Pirmas žingsnis - pradėk rašyti tinklaraštį. Jeigu nori parašyti knygą, tai kodėl nepradėti nuo ne tokio ambicingo tikslo – rašyti tinklaraštį? Tinklaraščio rašymas yra labai geras savęs išbandymas. Ar tau lengva dėlioti sakinius? Ar mintys liejasi laisvai? Ar turi ką papasakoti žmonėms? Ar gali kiekvieną dieną parašyti po trumpą įrašą, ar rašymą atidėlioji dėl kvailų pasiteisinimų? Ar tave skaito nepažįstami žmonės? Ar skaitytojai rašo komentarus?

Jeigu tu nesugebi rašyti tinklaraščio daugiau nei metus laiko, tai tau niekada nepavyks parašyti knygos. Jeigu tu neturi apie ką rašyti tinklaraščio, tai apie ką bus tavo knyga? Jeigu tu nesugebi dėlioti minčių taip, kad patiktų nepažįstantiems žmonėms, tai kas tuomet norės leisti tavo knygą? Antras žingsnis – laimėti apsakymų konkursą. Žinote, ko aš labiausiai nekenčiau mokykloje? Rašinių. Duodavo kažkokią kvailą temą ir reikėdavo ten kažkokią pievas tauzyti. Apsakymų konkursai irgi turi kokią nors privalomą temą. Jeigu esi bent kiek panašus į mane, tai galvoji, kad esi laisva siela ir nekenti tokių priverstinių rašymų. Bet, jeigu negali parašyti gero kūrinio pagal privalomą temą, iš tavęs prastas rašytojas.

Kol nelaimėsi bent vieno apsakymų konkurso, nepradėk rašyti romano. Apsakymas - tai tarsi mažas romanas, iš principo jis turi turėti visas tas pačias dalis: įžangą, veiksmą, kulminaciją, epilogą. Skirtumas - tik mažesnis veikėjų skaičius, galbūt pilnai užteks vieno. Veiksmo vieta irgi greičiausiai bus tik viena ir nesikeis. Ir tikrai bus tik viena veiksmo linija. Kuo kūrinys didesnis tuo sunkiau apsieiti tik su viena veiksmo vieta, vienu veikėju ir viena veiksmo linija.

Apsakymai trumpi, jų parašymas užtrunka trumpai. Tai geriausias būdas sužinoti kas kabina skaitytojus, kas veikia ir pasimokyti iš savo klaidų. Romano parašymas užtrunka ilgai ir tikrai po ilgo darbo nesinori sužinoti, jog jis vertas nebent išmesti į šiukšlių dėžę.

**Turėk planą.** Kad ir kaip viliotų rašyti tai kas yra ant liežuvio galo, prieš parašydami pirmą žodį pasirošk visos knygos planą. Jis neturi būti labai detalus, tačiau svarbu žinoti, kas, kur ir kodėl eina. Kodėl?

*Jeigu įžangoje ant sienos kabo šautuvas, tai pabaigoje jis turi iššauti.* Šio sakinio nebūtina suprasti pažodžiui. Kiekvienas veikėjas, daiktas ar epizodas turi turėti kokią nors svarbią detalę. Jeigu tą epizodą išmetus, kūrinys nenukenčia – tuomet tas epizodas nereikalingas. Patyręs žmogus gali intuityviai sudėlioti viską, taip kad būtų gerai, teisingai, įdomiai. Naujokui reikalingas planas.

**Nerašyk trilogijos.** Aš suprantu, jog autorius įsimyli savo veikėjus ir nori, kad jie gyventų amžinai. Tačiau trilogija remiasi vienu klaidingu įsitikinimu – kad pirma dalis bus gera. Tu esi naujokas – pirma dalis bus šūdas. Koks aš niekšas, kritikuoju kūrinį jo neskaitęs! Nepriimk to asmeniškai. Tiesiog pagalvok kas bus tuomet, jeigu pirma dalis bloga? Rašysi dar dvi ir švaistysi savo gyvenimą veltui? O gal geriau būtų mėginti rašyti kitą kūrinį, kitame pasaulyje, su kitais veikėjais?

Pavyzdžiui Eragono yra net keturios knygos, tačiau tik vienas filmas. Kodėl? Todėl kad filmas yra šūdas.

Skaitant Vilko valanda, visi pastebėjo, jog istorija yra neužbaigta. kažko trūksta, kažkas nepapasakota. Ar bus antra knyga? Atsižvelgiant į tai, kad pirmoji buvo sėkminga, visai tikėtinas ir antrosios pasirodymas. Tačiau, bent aš, niekur negirdėjau, kad autorius kalbėtų apie trilogiją.

**Nemoki istorijos, nerašyk istorinės knygos.** Taisyklė čia labai paprasta: *istoriją turi išmanyti geriau, nei tavo skaitytojas*. Ir tai galioja ne tik istorijai, tai galioja visoms sritims. Žmonės nekenčia apsimesėlių.

Mes visi elementariai suprantame, kad Egipto faraonai ir Vytautas Didysis kartu dera tik muziejuje. Mes galime pasakyti antro pasaulinio karo pradžios metus, tačiau du konkrečia diena gali kilti problemos (tai rugsėjo pirmoji).

Mes vargiai išvardintume daugiau nei penkis JAV prezidentus ir greičiausiai nežinosime Anglijos karalienės gimtadienio. Bet tą labai lengva patikrinti internete ir, jeigu mums kils abejonių, mes tą padarysim.

Tačiau yra dalykų, kurių mes nežinosime ir negalėsime patikrinti. Pavyzdžiui koks mėgstamiausias Stalino patiekalas? Šita gali laisvai išgalvoti, bet jeigu pasakyti, jog tai BigMac, mes tave nukryžiuosim.

**Gramatika, stilius, kalba.** Aš neišlaikiau valstybinio lietuvių kalbos egzamino ir tuo didžiuojuosi, tačiau tu neturėtum girtis, jog nemoki lietuvių kalbos.

Dabar kiekviena naršyklė turi kalbos tikrinimo funkciją. Šis tekstas parašytas Libre Office pagalba, kuris irgi turi tikrai neblogą kalbos tikrinimo funkciją. Jis žino kaip teisingai parašyti ažuolas, tačiau, nežino, kur, teisingai, padėti, kablelį. Tokiu atveju reiktų perskaityti savo kūrinių bent keletą kartų.

Aš neabejoju, jog esu palikęs vieną kitą klaidą šiame tekste, tačiau tai yra nesvarbu. Leidyklos tam samdo redaktorius. Nereikia būti literatūros profesoriumi, užtenka pasiekti pakankamai gerą lygį, kad žmonės norėtų su tavim bendra(darbiau)uti.

Tačiau gramatika yra tik viena medalio pusė, kita – stilius. Kiekvienas rašytojas turi savo unikalų stilių. Kai esi naujokas, tu tokio neturi ir nesistenk dirbtinai sukurti, tiesiog mėgdžiuok savo mėgstamiausią rašytoją, su laiku tai ateis. Užgausi, išsigryninsi.

**Rašymas – tai skaitymas ir perasymas.** Tęsiant ankstesnes mintis. Negalvok, jog parašysi knygą, atiduosi ją į leidyklą ir pamirši. Internetu radau tokią legendą:

*Levas Tolstojus romaną "Karas ir taika" (2000 puslapių) perrašė septynis kartus, Ernestas Hemingvėjus romano "Atsisveikinimas su ginklais" paskutinį puslapį perrašinėjo 39 kartus.*

Savo knygą iki išleidimo aš perskaičiau kokius šimtą, du šimtus kartų. Po to man buvo bloga nuo knygos ir aš jos nenorėjau daugiau matyti. Skaičiau ne tik tam, kad ištaisyti gramatines klaidas, bet ir stiliaus klaidas. Taip pat siekdamas pateikti geriausią kokybę kokią galiu. Nors galbūt tai šiek tiek srities specifika. Tau greičiausiai nereiks skaityti savo knygos tiek daug kartų, bet vieną kitą kartą perrašyti, galbūt praverstų.

**Susirask mentorių.** Tai mano paskutinis, bet antras pagal svarbumą patarimas. Kai esi naujokas rašai šūdą, tačiau esi pats taip įsimylėjęs savo raštliavas, kad to nematai. Yra tikrai nedaug žmonių, kurie sutiks paskirti savo laiką skaityti šlamštą ir dar patarinėti. Tačiau tai tik viena problemos pusė. Kita problemos pusė esi tu pats. Žmonės dažnai vengia atskleisti savo kūrinius bijodami, kad pavogs jų idėjas. Aš irgi toks buvau. Tačiau išmanęs niekas nepavogė nei vienos idėjos. Galbūt man pasisekė?

Į visą šitą reikalą reikia žiūrėti iš kitos pusės: tik nevykėliai turi vieną idėją. Jeigu idėją iš tavęs pavogė, vadinasi jinai buvo gera. Jeigu sugebėjai sugalvoti vieną gerą idėją – sugalvosai jų šimtus. Išsprendėm vagystės baimę, laikas pakabėti apie kritikos baimę. Kai kas nors kritikuoja instinktyvi reakcija būna: ką tu čia man aiškini?

Pirma. *Gal pasigydyk* – nėra kritika, aš esu daug tokios gavęs. Geriausias dalykas tokius komentarus ignoruoti. Kritika turi būti ne apie tave, o apie tavo tekstą.

Antra. Jeigu jau paprašei kritikos, tai išklausk ją. Aišku, po to gali ją išmesti, bet galbūt vertėtų pataisyti kūrinį? Jeigu nieko nekeisi, netobulėsi. O ką žmogui norinčiam būti rašytoju patartum tu?

## Tai nori būti rašytojas 2

Aš esu žmogus iš IT srities ir norėčiau pakalbėti apie dalykus, kurie IT specialistams (bent jau daugeliui) atrodo savaime suprantami, tačiau rašytojai apie juos nekalba, nors, mano nuomone, turėtų.

**Planas.** Daugelis rašytojų sako, kad jiems gaunasi intuityviai. Kai kurie naudoja įvairias rašymo metodus pvz. snaigė (šia tema reiktų pakalbėti plačiau ateityje). Tačiau tik nedaugelis prabyla apie planą. Koks skirtumas tarp žmogaus, kuriam viskas gaunasi intuityviai ir žmogaus, kuris rašosi planą? Atsakymas – patirtis. Parašius, redagavus daugybę kūrinių esminiai siužeto žingsniai susidėlioja savaime. Juk vaikščiodami negalvojame, kad reikia pakelti kairę koją, po to dešinę, viskas gaunasi savaime, tačiau pirmieji žingsniai, kurių nei vienas iš mūsų neprisimena, nebuvo tokie lengvi.

Kas atsitinka rašant be plano? Pabėga siužetas, atsiranda daugybė veikėjų, kurie pasirodo vieną kartą ir lyg ir turėtų pasirodyti antrą, bet antrasis niekada neateina. Dingsta kulminacija, siužetas vystosi, vystosi, bet tokia lygia kreive ir niekada stipriai taip ir ne trinkteli. Pabėga mintis, veikėjas startuoja siekdamas išgelbėti princesę iš drakono nagų, bet nueina į barą prisigeria ir niekada iš jo neišeina arba dar blogiau – veda drakoną, o princesę užmuša (Hm... galbūt tai ir nėra tokia bloga mintis?)

Nebūtina turėti plano kiekvienam puslapiui, bet kas antram būtų neblogai. O jeigu rimtai, tai plano sudėtingumas priklauso nuo kiekvieno žmogaus individualiai ir planuojamo kūrinio apimties, tačiau kuo detalesnis planas, tuo lengviau vėliau.

Tačiau kaip IT specialistas, turiu pasakyti, jog planas tai ne tik žodžių kratinys, jam reikalingas dar vienas labai svarbus dalykas – datos. Visi nori turėti kontraktą su leidykla, nes leidykla nustato data, kada kūrinys turi būti parašytas ir tai šiek tiek drausmina. Tačiau pradedantieji rašytojai tokios dalyko neturi ir tuomet reikia patiems drausminti save.

Planas be datų gali būti įgyvendintas – niekada. Jeigu prie kiekvieno punkto parašysite datą, tuomet žinosite kada atsiliesate nuo plano ir turite pasitempti, kada skubate ir galite leisti sau šiek tiek atsipalaiduoti.

**Testavimas.** Nesu girdėjęs, jog nors vienas rašytojas kalbėtų apie tokį dalyką. Bet patyrusiems rašytojams to ir nereikia, jie kaip patyrę virėjai žino, kad patiekalas gausis geras. Tačiau kaip naujam kepėjui pirmas blynas prisvylya, taip pradedančiam rašytojui pirma knyga prisi... kažkas pasidaro blogo.

Seniau, kai vienintelį savo turimą rankraštį siūsdavai leidėjui, nelabai kaip ir buvo testuoti. Tačiau dabar skaitmeninių technologijų eroje testuoti yra lengva.

Kaip testuoti?

Lengviausias būdas – publikuoti savo kūrybą tinklaraščio formatu. Vienintelė problema, jog galite nesulaukti skaitytojų, kas principu daro jūsų publikacijas bevertes. Kita vertus net ir turėjimas skaitytojų nebūtinai geras dalykas. 80% skaitytojų nerašo komentarų, taigi, negali žinoti jiems patiko ar nepatiko. Aišku, sekant lankomumą ir matant, kad lankytojai grįžta, galima tikėtis, jog jiems patiko, tačiau šitame etape svarbiausia, ne ką darai gerai, o ką darai blogai, nes tik žinodamas klaidas gali jas ištaisyti, o taisydamas klaidas tobulėti.

19% skaitytojų jums paliks komentarą lygiavertį „patiko“ arba „nepatiko“, jie gali pasirinkti kitus žodžius ir netgi parašyti kelis sakinius, tačiau tie komentarai nesuteikia jokios vertingos informacijos. Tik 1% komentarų suteikia kažką tikrai vertingo.

Kitas būdas dalyvauti rašančiųjų bendruomenėse. Lietuvoje rodos yra vienintelė rasyk.lt, jeigu kas nors žinote daugiau, pasidalinkite komentaruose. Jeigu rašote anglų kalba, tai yra daugybė bendruomenių, rinkitės pagal žanrą, apimtį ir dar ką nors.

Vis tik geriausias požymis, jog jau pasiekėte reikiamą rašymo lygį yra prizinės vietos konkursuose. Tiesa, net nežinau ar Lietuvoje kas nors beorganizuoja tokius konkursus.

**Agile** – vienas labai gerai žinomas terminas IT specialistams. Tikiuosi speciai manęs nemuš, bet į rašytojų kalbą šį terminą išversiu taip: rašau taip kaip gaunasi ir po to perrašau. Jeigu Levas Tolstojus savo kūrinį „Karas ir taika“ perrašinėjo, tai kaip gali būti kad neapsiplunksnavusiam pienburniui iš pirmo karto gaunasi šedevras? Negali. Rašai, perrašinėji, nesiskundi.

## Rašymo mitai

Dabar pakalbėsime apie mitus, kuriuos prisigalvoja įvairūs žmonės.

**Pirmas autoriaus kūrinys yra geriausias.** Neturiu supratimo iš kur ir kodėl atsirado toks mitas, tačiau jį kartais vis dėl to tenka išgirsti.

Pirmiausia reikia suprasti du skirtingus dalykus: pirmas išleistas kūrinys dažniausiai būna ne pirmas parašytas. Jeigu kokios nors srities talentu gimstama, tai tikrai ne rašytoju. Rašytoju tampa, tai yra išmokstama savybė, kitaip šitas tekstas neturėtų prasmės.

Turbūt visi žino personažą Haris Poteris.

„Haris Poteris ir Išminties akmuo“ yra pirmoji rašytojos J. K. Rowling išleista knyga 1997 metais. Ar tai paneigia viską ką aš tik pasakiau? Nevarykit dievo į medį.

Rowling viename interviu teigia, jog rašyti įvairias istorijas pradėjo nuo 5 metų. Pirmoji jos pasaka vadinasi Kiškis (org. Rabbit).

1983 metais Rowling įstojo į University of Exeter studijuoti prancūzų kalbą.

1990 metais Rowling persikėlė į Portugaliją dirbti anglų kalbos mokytoja.

Kaip matote, Rowling pradėjo rašyti labai anksti, tačiau, kad jos pirma istorija būtų išleista, jai prireikė daugiau nei 20 metų. Be viso to, jinai nuolatos sukosi apie kalbas ir literatūrą, todėl šitą sritį turėjo išmanyti labai gerai.

Galbūt nevisi sutinka su tuo, kad Haris Poteris knygos yra geros. Tokiu atveju man sunku sugalvoti, kaip jūs apibrėžtumėte gerą knygą, bet paimkite kitą pavyzdį. Nebula premijos laureatus: Samuel R. Delany „Babel-17“ - septintas autoriaus kūrinys; Ursula K. Le Guin „The Left Hand of Darkness“ - antras autorės kūrinys; Larry Niven „Ringworld“ - trečiasis autoriaus romanas, tačiau autorius parašė labai daug apsakymų; Robert Silverberg „A Time of Changes“ - net keturiasdešimt antras autoriaus kūrinys, jis buvo nominuotas daugybę kartų, tačiau laimėjo pirmą kartą tik su šia knyga.

**Jeigu pirma leidykla mane atmetė, vadinasi aš tapsiu labai turtingas.** Čia yra ironiją į ne kartą girdėtas istorijas, jog Stephen King pirmą romaną atmetė bene tuzinas leidyklų, J.K. Rowling ne ką mažiau įtraukiant net gi tokias garsias kaip Penguin ir HarperCollins, ee cummings atmetė 15 leidyklų Frank Herbert – net 20. Tačiau tai greičiau yra išimtys nei taisyklė. Leidyklos per metus atmeta šimtus kūrinių. Jeigu atmetė jus, tai geriausiu atveju - jūs esate tik vienas iš minios, niekuo neišsiskiriantis. Blogiausiai – netaalentingas, nemokša.

Labai dažnai žmonės užfiksuoja savo dėmesį ant neįtikėtinų istorijų, kurios yra išimtys. Jų pasitaiko visuomet, bet kaip sakoma išimtys tik patvirtina taisyklę. Jeigu jus atmetė, tai tuomet geriau ne atkakliai atakuoti kitas leidyklas ir sulaukti to paties atsakymo, bet išsiaiškinti kas yra blogai.

Susiraskit žmogų, kurio pasakymas, kad jūs čiulpiat jūsų neįžeistų.

**Savilaida – tai atsakymas.** O koks buvo klausimas?

Šiais laikais labai dažnai sudaroma iliuzija, jog geriausias sprendimas yra leisti knygą pačiam, nei bendradarbiauti su leidykla. Kai kuriais atvejais, tai tikrai yra geras sprendimas.

Pirmas atvejis – jeigu norite, kad jūsų knygą skaitytų tik jūsų mama (ir visa giminė). Jeigu pats išleisite knygą, tai tikrai nereiškia, kad jinai taps staiga labai sėkminga ir visi ją pirks. Greičiausiai jos nepirks niekas, bet galbūt jūsų nėra toks tikslas? Galbūt jūsų tikslas yra parduoti dvi knygas. Tuomet pirmyn!

Antras atvejis – jeigu esate žinomas. Jeigu esate žinomas, tuomet galite apsieiti be leidyklos ir būti tikras, kad jūsų knyga bus perkama. Nepriklausomai nuo jos turinio ar kokybės. Kita vertus, nepriklausomai kur leisite: leidykloje ar savarankiškai, geriau prieš leidžiant tapti žinomu.



Bendradarbiavimas su leidykla, ypač jeigu esate naujokas, turi vieną privalumą. Rimtai, tik vieną privalumą. Jeigu jūs sugebate įtikinti redaktorių, jog jūsų knyga yra verta dėmesio, tuomet jūsų knyga yra gera. Galbūt jinai nelaimės jokių apdovanojimų, galbūt netgi nebus labai perkama, bet jūs jau žinote kaip parašyti skaitomą knygą nuo pradžios iki galo. O jeigu parašėte vieną sugebėsite parašyti ir antrą – geresnę.

Naujokų problema, kad jie dažnai praleidžia kokias nors dalis, pavyzdžiui pamiršta aprašyti aplinką, nesukuria kulminacijos, veikėjai statiški ir plokšti, neįtraukia skaitytojų į kelionę kartu... Yra daugybė būdų kaip susimauti ir naujokai dažnai pasirenka daugiau nei vieną. Jeigu savarankiškai išleisite šlamštą, tai jis ir liks šlamštu.

**„Eragoną“ parašė 15 metų vaikas.** Tikiuosi visi esate girdėję, tą gražią pasaką, kaip 15 metų vaikas Christopher Paolini pradėjo rašyti „Eragoną“. „Eragonas“ buvo išleistas tik 2002 metais, kai autoriui tuo metu buvo 19. Taigi, pirmas klausimas: ar leidykla redagavo knygą 4 metus? Kažkodėl aš tuo netikiu. Jeigu jis rašė knygą keturis metus, ar galima sakyti, kad jinai parašyta 15-mečio? Bet aš jums palikau dar vieną labai malonią staigmeną: knygą išleido autoriaus tėvų leidykla! Ar jis būtų turėjęs šansus išleisti savo knygą kitoje, kokioje nors garsioje, leidykloje? Kažkodėl aš tuo labai abejoju.

Kaip manote kokio amžiaus debiutavo garsūs rašytojai?

Jane Austen - Sense and Sensibility (1811) 36 metai  
Charles Dickens - The Pickwick Papers (1837) 25 metai  
Sir Arthur Conan Doyle - A Study in Scarlet (1887) 28 metai  
H.G. Wells - The Time Machine (1895) 29 metai  
F. Scott Fitzgerald - This Side of Paradise (1920) 24 metai  
J.R.R. Tolkien - The Hobbit, or There and Back Again (1937) 45 metai  
Ray Bradbury - The Martian Chronicles (1950) 30 metų  
J.D. Salinger - The Catcher in the Rye (1951) 32 metai  
Ralph Ellison - Invisible Man (1952) 38 metai  
Kurt Vonnegut - Player Piano (1952) 30 metų  
Harper Lee - To Kill a Mockingbird (1960) 34 metai  
Stephen King - Carrie (1974) 27 metai  
Douglas Adams - The Hitchhiker's Guide to the Galaxy (1979) 27 metai  
William Gibson - Neuromancer (1984) 36 metai  
Chuck Palahniuk - Fight Club (1996) 34 metai  
J.K. Rowling - Harry Potter and the Philosopher's Stone (1997) 32 metai.

**Rašymas turi būti lengva.** Labai dažnai žmonės sako, kad negali rašyti, nes mūza jų neaplanko. Nėra tokio dalyko kaip mūza ar įkvėpimas. Yra tik drausmė ir ryžtas. Sėdi ir rašai, įkvėpimas ateina rašant tekstą.

Rašymas yra toks pats darbas kaip ir visi kiti. Kartais jis lengvas, kartais sunkus. Kaip ir bet kurioje kitoje srityje: daugiau dirbi - kyla tavo kvalifikacija. Daugiau rašai, rašymas darosi vis lengvesnis. Jeigu nori būti rašytoju – rašyk. Nesvarbu apie ką, vis tiek didžioji dalis tavo pirmųjų darbų bus labiau tinkami išmetimui nei viešinimui. Rašyk, bet neskubėk publikuoti. Tiesiog rašyk.

## Istorijų tipai

**Konstanta.** Simpsonai, Pagal Džimą – šis tipas naudojamas turbūt visose komedijose. Mes turim pažįstamą rinkinį veikėjų. Istorijos pradžioje kas nors atsitinka, tarkim laimi milijoną loterijoje, partrenkia bobutę ar kokias nors kita problema. Tačiau nepriklausomai nuo to kas atsitinka, galiausiai, pabaigoje mes turim tą patį veikėjų rinkinį. Jeigu laimėjo milijoną, tai jį paaukojo ar išleido, ar paaiškėjo, jog bilietas netikras. Jeigu partrenkė bobutę, tai paaiškėjo, kad tai buvo

pripučiama bobutė ar ateivis, ar dar kas nors ir todėl nereikia sėsti į kalėjimą. Viskas prasidėjo nuo pažįstamų veikėjų gyvenančių pažįstamoje aplinkoje, viskas tuo ir baigiasi.

**Drama.** Žalioji žibintas: animuotos serijos, Grand Hotel – šis tipas naudojamas visuose muilo operose. Tai tarsi myliu – nemyliu - vis dar myliu – nekenčiu – vėl myliu amžinas ciklas. Čia veikėjai gimsta, miršta, išvažiuoja, atvažiuoja. Sakytum visai kaip gyvenimas, tik normaliam gyvenime nebūna tiek daug intrigų.

**Dvi linijos.** Skūbis Dū: Paslapčių klubas, Aferistas – šis tipas labiausiai tinka detektyvams. Yra dvi linijos viena yra dabar vykstantis veiksma pavyzdžiui kas pavogė žvejo tinklus ar atrakino seifą, antroji linija yra visas istorijas jungianti t. y. sezono linija. Paprastai 90% laiko yra skiriama dabartinei bylai/problemai spręsti ir 10% laiko testinei linijai. Kiekvienoje serijoje byla išsprendžiama ir pamirštama, tuo metu antroji linija mažais žingsneliais juda į priekį.

Kitoki dvių linijų siužetą pristato Elementaru, NCIS, čia antroji linija naudojama spręsti mažesnėms byloms arba asmeninėms problemoms pavyzdžiui pamestas pažymėjimas, artėjantis egzaminas ar kokios nors šventės.

**Revoliucija.** Šrekas, Matrica – šis tipas nėra tinkamas serialams. Čia pagrindinis veikėjas iš užguito niekam nežinomo bailaus programuotojo sėdinčio tulike patyręs daugybę nuotykių tampa supermenu, karaliumi. Tačiau esminis dalykas, jog kartu pasikeičia ne tik veikėjas, bet ir visas pasaulis. Kai žinai kas yra matrica, tai niekada nenori grįžti atgal į savo sapną, kai tampa karaliumi, tai nenori sėdėti vienas pelkėje. Tokios istorijos yra pačios įdomiausios, tačiau joms yra labai sunku sukurti tęsinius ir nors abu paminėti filmai juos turėjo, tačiau visi pripažįsta, jog originalai buvo žymiai geresni nei tęsiniai.

Iki šiol kalbėjau tik apie serialus ir filmus, tačiau tas pačias kategorijas galima pritaikyti ir knygoms. Jeigu pagrindinis veikėjas yra detektyvas, superherojus ar koks nors piratas, tai atlikęs darbą, misiją jis grįžta atgal į savo sugriuvusią pašiurę gerti alaus (konstanta). Kita vertus, jeigu veikėjas yra kareivis, tai jis gali nuo eilinio daryti karjerą iki generolo (drama). Arba tiesiog pakeisti pasaulį.

## Ar rašyti tinklaraštį ir knygą tas pats?

Norėčiau pakalbėti kuo skiriasi tinklaraščio ir knygos rašymas. Tačiau norint sužinoti atsakymą į šį klausimą, mums klausimą reikia apsukti ir paklausti: kuo skiriasi tinklaraščio ir knygos skaitymas?

### Ką reiškia skaityti tinklaraštį?

Internete labai daug informacijos, todėl žmonės skuba filtruoti šlamštą, nenori gaišti laiko dalykams, kurie nėra svarbūs, įdomūs, naudingi.

Rašant tinklaraštį labai svarbus kiekvieno įrašo pavadinimas. Jis turi būti kabinantis, nes žmonės perskaitę neįdomų pavadinimą nesivargins skaityti toliau. Jis turi būti ne per ilgai su teisingai parinktais žodžiais, nes pavadinimas taip pat svarbu google indeksavime ir tai padės privilioti naujų skaitytojų į tinklaraštį. Žodžiu, pavadinimas turi pardavinėti.

Aišku, įrašo turinys taip pat svarbus, tačiau, prieš tai kas yra parašyta, dar svarbiau kaip tai parašyta. Jei patiko įrašo pavadinimas, prieš pradėdamas skaityti, žmogus pirmiausiai jį permes akimis. Ar yra paryškintų žodžių, sakinių? Ar yra kokie nors išskirti, sunumeruoti punktai? Jeigu taip, tai lankytojas pirmiausiai perskaitys juos.

Ar tekstas turi pastraipas? Ar tos pastraipos nėra kilometro ilgio? Niekas nenori vargi skaitydamas tekstą, kuris blogai suformatuotas.

Ir tik praėjus visus šitus punktus žmogus nuspręs perskaityti įrašą nuo pradžios iki galo. Žodžiu, straipsnis turi pardavinėti save kiekviename žingsnyje.

### Ką reiškia skaityti knygą?

Jeigu žmogus paima į rankas knygą, tai reiškia, jog jis niekur neskuba ir turi laiko. Tai reiškia, kad pardavimo procesas yra jau įvykęs. Pardavimo procesas įvyko, kai žmogus pamatė viršelį, kai perskaitė aprašymą (arba turinį arba atsitiktinį puslapį), kai kas nors rekomendavo. Viskas daugiau

pardavinėti nereikia, dabar reikia suteikti kokybišką turinį, nes jeigu jis užknis žmogus pasiims kitą knygą.

Kam knygoje reikalingi skyriai? Kad perskaitęs penktą skyrių, žmogus galėtų knygą pasidėti ir pasiimti rytoj. Skaitydamas knygą skyrių pavadinimų žmogus arba neskaito, arba perskaitęs iš karto užmiršta, žmogus ne google. Jeigu vietoj skyrių pavadinimų būtų numeriai, pats skaitymo procesas nei kiek nenukentėtų.

Ar reikia paryškinti sakinius, išdėlioti punktus? Žinoma, jeigu autorius nori kažką pabrėžti, išskirti, tačiau kas svarbu sprendžia skaitytojas. Jis pasiims pieštuką ir pasibrauks jam patikusį, svarbų sakinį.

Ar e-knygos skiriasi nuo popierinių knygų? Žinoma, negali pasiimti pieštuko ir pabraukti patikusio sakinio e-knygoje. Tačiau knyga yra knyga, nesvarbu kokioje formoje jina būtų. Ir jeigu jau žmogus pasiryžo perskaityti knygą, jis tą padarys.

Apibendrinant, tinklaraščiai ir knygos yra labai skirtingi dalykai iš jų tikimasi skirtingų rezultatų, todėl ir rašyti reikia skirtingai. Žmonės neturi daug laiko tinklaraščių skaitymams, todėl svarbu greitai ir trumpai perteikti esmę. Knygų skaitytojai turi laiko, jie nori ne koncentruotų, bet plačių, išsamių žinių.

## Tu nebūsi rašytojas

Nesenai vienas žmogus pasakė, jog norėtų knygų lentynoje pamatyti ir savo knygą. Kadangi aš ir pats turėjau panašią svajonę, tai sukelia įvairių minčių. Nors aš kalbėsiu apie knygas, tačiau manau, jog tai tinka bet kuriai svajonei.

**Kaip įgyvendinti savo svajonę, kai aplinkui yra milijonas žmonių darančių, tai ką tu nori, žymiai geriau?**

Apgaule. Reikia apgauti save.

Svajonė yra: *aš noriu turėti knygą*. Ar tai yra labai konkreti ir vienareikšmiškai suprantama svajonė? Tie kas turi tokią svajonę dabar atsakė – taip, visi kiti – ne.

Taigi, ką tai reiškia?

- 1) Nusipirkti sąsiuvinį, prirašyti jį, pasidėti į lentyną. Ar tai jau skaitosi, kad turi knygą? Kai aš buvau vaikas aš būtent taip ir padariau. Prirašiau sąsiuvinį, išsikarpiau įvairių nuotraukų iš žurnalų ir priklijavau ant sąsiuvinio, nes knygos viršelis turi būti gražus. Aš buvau laimingas.
- 2) Surašyti savo tekstus į PDF, patalpinti internete, kad kiti žmonės galėtų parsisiųsti. Ar to užtenka?
- 3) Surašyti savo tekstus į PDF, pardavinėti internete. Kai kuriems žmonėms, jų kūrinys gali būti vadinamas knyga tik tuo atveju, kai jį kas nors nuperka. Lietuvos e-knygynai mielai pardavinės jūsų e-knygas, arba galite pardavinėti pats pasinaudodami įvairiomis platformomis.
- 4) Sumokėti pinigų spaustuvei, atspausdinti dvidešimt egzempliorių, padalinti giminėms ir draugams. Kai kuriems žmonėms yra svarbu turėti daiktą, kurį gali pačiupinėti. Prisipažinsiu, jog man asmeniškai irgi patinka laikyti knygas rankose. Pavyzdžiui komiksą Paslėptas miestas galite skaityti internetu ir popieriniu formatu, tačiau popierinį formatą galite gauti tik asmeniškai susisiekę su autoriumi.
- 5) Sumokėti pinigų leidyklai ir jūsų knyga atsidurs beveik kiekviename knygyne. Vienas žmogus norėjo pasigirti savo kūriniais fantastikos forume ir buvo išjuoktas, nes... rašo siaubingai. Bet žmogus nepasidavė ir vis tiek išleido savo knygą. Dabar ją galite rasti bet kurio knygyne aukščiausioje lentynoje renkančią dulkes. Norite tapti literatūros Minedu? Prašom, niekas jūsų nesustabdys.
- 6) Išleisti knygą, nemokant pinigų leidyklai. Tai buvo mano tikslas. Aš daug kartu bandžiau parašyti fantastinę knygą, tačiau man nesisekė ir literatūros Minedu būti taip pat nenorėjau. Ką aš padariau? Parašiau programavimo pradžiamokslį. Tokio pasirinkimo yra dvi priežastys. Visų pirma, šioje rinkoje nėra jokios konkurencijos. Antra, aš gerai žinojau dalyką. Jūs greičiausiai irgi turite, kokią nors hobį, kurį išmanote gerai ir, jeigu tai ne maisto gaminimas, tikėtina, jog nėra jokios konkurencijos.

7) Laimėti nacionalinį apdovanojimą. Apdovanojimais yra suktas dalykas. Tai kaip ir korupcija be korupcijos. Jūs patikite savo likimą kažkokiems tretiems žmonės. Dažnai, kad gauti kokį nors apdovanojimą reikia būti kokios nors organizacijos nariu ir susimokėti, kokį nors galbūt netokį ir mažą nario mokesį. Kartas nuo karto pavaišinti organizacijos narius vynu yra didelis privalumas. Ta prasme, jeigu pažiūrėtumėte kas laimi nacionalinius apdovanojimus, tai devyniais atvejais iš dešimties, juos gauna žmogus apie kurį niekada jūs negirdėjote ir daugiau niekada negirdėsite, bet kažkas apie jį žinojo...

8) Išleisti nacionalinį bestselerį. Formulė labai paprasta: pirmiausiai tapkite žinomą, tada parašykite knygą. Ar galima atvirkščiai? Ne. Rimtai – ne.

Lengviausias būdas šitą pasiekti yra tapti lietuviškos televizijos žvaigžde. Kartais nuo karto sužimba ir koks nors Facebook meteoritas, bet tos retos išimtys tik patvirtina taisyklę.

9) Išleisti pasaulinį bestselerį. Jūs turbūt nepatikėsite, bet norint išleisti bestselerį, nereikia mokėti gerai rašyti. O ko reikia? Mokėti gerai marketingą. Pirmiausiai suburkite tarptautinę bendruomenę. Tuomet parašykite knygą ir įtikinkite savo bendruomenę pirkti knygą tik konkrečias dvi – tris dienas. Matot šiais laikais reitingai paprastai skaičiuojami pagal pardavimų skaičių per tam tikrą laiką. Tai gali būti savaitė ar mėnuo. Labai retai kada ilgesnis laikotarpis, jeigu visi jūsų fanai pirsks knygą tą pačią dieną jūs staiga šoktelėsite į tos dienos topų viršūnę, kiti žmonės pamatę naują knygą tope, pagalvos, kad tai gera knyga irgi nusipirks ir staiga – boom jūs turite bestselerio statusą.

10) Laimėti tarptautinį apdovanojimą. Šitas yra sunkus. Pirmiausiai, tai be jokių kalbų reikia gerai mokėti rašyti. Antra, reikia būti išleistam tinkamu laiku, nes jeigu bus daug konkurentų gali jūsų tiesiog nepastebėti per minią kitų. Jeigu jūsų ir žinomo autoriaus kūriniai yra vienodo gerumo visai tikėtina, jog pasirinks žinomą autorių vietoj jūsų. Trečia, reikia turėti sutartį su teisinga leidykla. Kai jūs esate žinomas, aišku, galite užsiimti savilaida, bet kai nesate žinomas, kad į jus atkreiptų dėmesį visokių apdovanojimų komisijos geros leidyklos rekomendacija tikrai praverstų. Ketvirta, reikia išleisti teisinga kalba. Būkim sąžiningi, teoriškai yra apdovanojimų, kuriuos galima laimėti knygas leidžiant lietuvių kalba, realistiškai daugelis prestižiniais vadinamų apdovanojimų vertina knygas išleistas anglų kalba. Taigi, arba jums reikia tapti tos kalbos ekspertu arba susirasti labai gerą vertėją.

Ar pamiršau dar kokį nors variantą? Manau, kad ne.

Taigi, įsivertinkite realistiškai tai ko jūs norite ir ką galite pasiekti. Manau, kad realistiškai šiuo metu nėra nei vieno lietuvio, kuris galėtų pasiekti paskutinį punktą. Bet jeigu jūs to norite, tai sudarykite dešimties – dvidešimties metų planą ir galbūt jums pasiseks.

Parašęs tekstą *Rašytojo kelias*, pradėjau gauti daug žinučių dažniausiai nuo merginų norinčių parašyti savo knygą. Esu tikras, jog vienas dalykas yra nekartą išsakytas kituose mano tekstuose, tačiau verta pakartoti dar šimtą kartų, nes atsitiktiniai lankytojai kitų mano tekstų neskaito, arba tiesiog nesupranta.

**Idėjos yra niekas.** Vienas svarbiausių dalykų, ko bijo žmonės – tai, kad pavogs jų idėją. Tačiau jeigu idėja būtų aukso vertės ir tik vienas būdas ją įgyvendinti mes turėtume tik vienos rūšies sūrį, tik vienos rūšies saldinius... Ar man tęsti? Skirtingi žmonės tas pačias idėjas supranta skirtingai, net jeigu jūs ką nors įkvėpsite papasakodami savo idėją, jo realizacija bus kitokia nei jūsų. Taip, jinai gali būti geresnė, bet dažniausiai niekam nerūpi jūsų idėja išskyrus jus patį.

**Grižtamasis ryšys.** Jeigu jūs rašote rūsyje prie žvakės ir niekam nerodote savo kūrinio, jūs netapsite rašytoju. Jeigu pirmas žmogus, kuriam parodysite savo kūrinį bus redaktorius, daugeliu atveju jūs negausite jokio atsakymo, nes jis gauna šimtus vienodai nuobodžių darbų ir neturi laiko kada visiems atsakyti. Ir ne, jūs greičiausiai nesate išskirtinis talentas, dėl kurio redaktorius atvažiuos raudonu limuzinu (išimčių visuomet pasitaiko).

Jeigu kūrinį parodysite kokiam nors giminaičiui ar gerbėjui (kuris gali turėti viešai nedeklaruotų minčių, ką norėtų su jumis padaryti) gausite atsakymą, kad jūs rašote labai gerai, nes tiesiog nenorės jūsų izeisti. Daugelis žmonių nemoka rašyti kritikos, todėl dalinkitės savo idėjomis ir kūriniais atitinkamose bendruomenėse, forumuose. Taip pat įsiklausykite į tai ką jums sako. Kritika gali būti skaudi, bet jie kritikuoja ne jus, o tik jūsų kūrybą (arba jūs nuėjote į lochų forumą).

**Laikas.** Gauti antrą nuomonę niekada nėra per anksti, bet gali būti per vėlu. Jeigu kažkam papasakojote savo idėją ir gavote pastabų, nuo to jūsų idėja gali tapti geresnė. Jeigu rašėte kūrinį, sugaišote metus laiko ir gavote atsakymą, jog kūrinys yra nuobodus bei jame trūksta kulminacijos, jūs iššvaistėte metus laiko ir dar galite iššvaistyti tiek pat, kai bandysite jį pataisyti. Jei būtumėte gavę kritiką rašymo eigoje, būtumėte galėję iš karto pakreipti teisinga kryptimi.

**Dauginimasis.** Jeigu su kažkuo pasidalinote savo idėja, jūs turite ne po pusę idėjos kiekvienas, bet po vieną idėją. Staiga iš vienos idėjos atsirado dvi. Tai yra pati svarbiausia taisyklė, nepamirškite.

### **Pirate**

*Iš tikrųjų parašyti knygą yra lengviausias etapas. Net jei parašai pačią siaubingiausią literatūros gėdą, tu jau esi kaip ir rašytojas. Bet autoriumi tapti tik tada, kai tave skaito. Manychiau, viena iš didžiausių rašytojų klaidų ir yra, jog jie nori matyti knygą lentynoje, o ne skaitytojo rankose, skaityklėse, monitorių ekranuose ir t.t. Nes juk rašyti iš esmės reikia skaitytojams, o ne lentynoms. Čia jau dažniau kalba ta garbėtroška, pasislėpusi "musiuose" :D Vargu ar yra rašančių, kurie nenori pripažinimo, tai yra natūralus instinktas. Tačiau kalbant apie LT auditoriją, tai tikrai pakanka tapti "žvaigžde", kad tave skaitytų. Ir šiaip kuo žmogus labiau nusišneka, tuo knyga tampa sunkiai pasiekiamą ir dar sunkiau įperkama :D Ir tai tik dar kartą parodo, kad ne visada skaitantis žmogus iš tikrųjų yra jau toks dvasiškai turtingas, koks iš esmės turėtų būti :D kažkada tai buvo aksioma, o dabar jau praėjo tie laikai.. Šiaip šiuos laikus galima taip pat neblogai išnaudoti. Mėgstantis rašyti gali tiesiog kurti savo blogą, kaupti "populiarumą", o tuomet bac, ir parašyti kokią knygą. Tikrai atsiras ją skaitančių. Net ir tarp LT blogerių yra ne vienas toks atvejis :) Kitas gi klausimas, ar iš to rašymo norisi uždirbti.. čia jau visiškai kita istorija :D*

### **Exuss**

*Dar galima pridėti tai, kad rašymas turbūt pati pigiausia veikla. Užtenka rašiklio ir popieriaus. Mėgstantiems fotografuoti juk reikia nusipirkti fotoaparata. Norintys groti turi įsigyti muzikos instrumentą ir dar ne patį prasčiausią. O rašyti genialias mintis galima ir ant šūdino popieriaus. Bet pamirštamasis svarbiausias dalykas! Geras rašytojas gerai išmano tai, apie ką rašo. Tam neužteks tik rašiklio ir popieriaus! Reikia ir gyvenimiškos patirties, ir pažinti kitus kraštus, ir iširti sritį apie kurią rašai.*

*Va, šių dienų pavyzdys, novelė "Marsietis", kurią parašė Andy Weir. Kai rašė, dėjo po skyrelį online nemokamai visiems. Žmonėms patiko, sako įdėk viską kaip knygą. Įdėjo į amazon.com, žemiausią įmanomą kainą uždėjo 0.99 dolerio. Ir knyga "Marsietis" tapo bestseleriu. Po to pagal knygą pastatė filmą "Marsietis", ir filmas gavo Oskaro nominaciją už scenarijų. Tai sci-fi žanras, tačiau knyga girinama už realistiškumą. Žiūrime, ką autorius Andy Weir gerai išmanė, ir randame štai ką:*

- \* rašytojo tėvas yra dalelių fizikas;*
- \* pats rašytojas yra kompiuterių specialistas;*
- \* studijavo astronomiją, planetų orbitų mechaniką;*
- \* pats sukūrė kompiuterinę programą, kuri pagal Žemės ir Marso padėtį apskaičiuoja geriausią datą/laiką paleisti kosminį laivą į Marsą.*

*Ar tokią knygą galėjo parašyti juokingų paveikslukų feisbuke like'intojas?*

## **Rašau, rašau istoriją**

Let's Talk Kaunas (renginys, kur renkasi Erasmus studentai) turi vieną žaidimą, kuris turėtų būti įdomus žmonėms norintiems tapti rašytojais. Žmonės yra padalinami į grupes ir gauna po tris žodžius. Su tais žodžiais grupė turi parašyti istoriją.

Jeigu turite bendramintį, tai jis gali sugalvoti tris-penkis žodžius jums ir jūs jam. Jeigu taip atsitiko, kad bendraminčių neturite, tuomet galite atsidaryti pirmą straipsnį facebook ar jūsų mėgstamiausioje svetainėje ir paimti dešimtą, dvidešimtą ir trisdešimtą žodžius.

Let's Talk Kaunas tikslas yra paskatinti žmonių bendravimą, o ne gerinti jų literatūrinius įgūdžius, todėl jų sukurtų istorijų nevertėtų teisti per literatūrinę prizmę. Vis dėl to dalykai, kurie man užkliūna Let's Talk Kaunas grupių kūryboje yra labai panašūs į tuos, kurie užkliūna man, kai žmonės paprašo paskaityti jų kūrybą (atsiunčia el.paštu) ir aš apie tai norėčiau pakalbėti. Pradėkime nuo užduočių.

**Pirma užduotis:** Batas, kareivis, licenzija.

Prieš skaitydami toliau pabandykite parašyti savo istoriją ir palyginti kas gavosi. Aš neatpasakosiu visos istorijos tik pabandyčiau perteikti pagrindinę mintį. Visa istorija paprastai užima nuo pusės puslapio iki lapo.

Grupės istorija: *Kareivis atėjo į oro uostą. Patikrinimo metu suprato, jog paliko savo licenzija namie, bate.*

Mano istorija: *Batas: aš turiu licenziją žudyti.*

*Kareivis: Aš tavim netikiu.*

*Batas: pykšt.*

**Antra užduotis:** Namas, durys, laimė.

Kaip ir pirmu atveju pabandykite parašyti savo versiją, prieš skaitydami toliau.

Grupės istorija: *Aš stovėjau namuose ir žvelgiau pro langą. Kieme pasirodė vaikinai su didžiule puokšte rožių. Aš atidariau duris ir išbėgau į kiemą. Jis man įteikė rožes. Aš suradau savo gyvenimo laimę.*

Mano istorija: *Durys pasiskundė namui: Laimė niekada nepalanko manęs.*

*Namas atsakė: O tu pabandyk atsiverti.*

*Durys atsivėrė ir laimė praėjo pro jas.*

Man turbūt reikėjo nusifotografuoti originalias istorijas, kad jūs geriau suprastumėte, bet tebūnie kaip yra.

Kurdamas komiksus aš supratau vieną dalyką: komiksas gali turėti maksimum šešias eilutes ir paskutinė turi būti punchline. Jeigu jums reikia savo kūrinių skaityti viešai, tai kurti ilgų istorijų tikrai neverta, nes įvairysite nuobodulį. Bet jeigu rašote tik sau, rašykite kiek tik norite.

Daugelis žmonių, niekada nepagalvos jog namas, batas, durys gali būti veikėjai. Jie tik statiniai daiktai kažkur fone, bet jeigu tai yra žodis, kurį reikia panaudoti istorijoje, kodėl jis turėtų būti paminėtas tik tarp kito, o ne kaip pagrindinis personažas?

**Žmonės per daug įsikibę į realybę.** Toks įsikibimas gali labai varžyti fantaziją. Jeigu jūs rašote ne biografiją ar memuarus, viskas yra fantazija, aišku, tik su kitokiomis pagrindinėmis taisyklėmis. Galbūt mano noras padaryti daiktus veikėjais kyla iš mano pomėgių žiūrėti multikus? Tačiau į visą šitą galima pažiūrėti ir kitaip: ar Batas negalėtų būti žmogaus vardas? Lietuvio, greičiausiai ne, nebent tėvai debilai, bet užsieniečiui tai gali atrodyti kaip labai normalus vardas.

Antra dažna klaida – **yra įvykis be priežasties**. Žmonės atlieka vienus ar kitus veiksmus turėdami kažkokią motyvaciją. Ta motyvacija gali būti neteisinga arba jums nesuvokiama, bet jina visuomet egzistuoja. Ta motyvacija gali būti baimė (baimė prarasti, baimė konkretaus žmogaus ar įvykio) arba noras kažką gauti (turėti daugiau pinigų, automobilių nei kaimynai, noras būti pripažintam, noras atkreipti dėmesį). Niekas tiesiog neina į darbą kiekvieną dieną. Vieni eina į darbą, nes nori gauti pinigų, kiti nes bijo gyventi kaip bomžai. Aišku, visuomet atsiranda žmonių, kuriems patinka dirbti (noras patirti malonumą).

Trečia klaida – **veikėjas nėra pristatomas**. Jeigu rašote labai trumpa istoriją, tuomet nėra kada pristatyti veikėją, tačiau visais kitais atvejais veikėją reiktų pristatyti. Jeigu mes nepažįstame veikėjo, jis mums nerūpi. Jeigu veikėjas mums nerūpi, tuomet mums nesvarbu kas jam atsitinka ir istorija pasidaro nuobodi. Filmuose (ypač) veiksmo, pirmiausiai atsitinka koks nors mini veiksmas,

veikėjas sulaiko teroristus ar atlieka kokį nors kitą žygdarbį prieš pradėdamas imtis tikrosios misijos. Jums nebūtina daryti taip tiesmukiškai kaip filmuose, tačiau jeigu veikėjas bijo tamsių kambarių neužtenka tiesiog pasakyti, reikia parodyti visą istoriją, kada/kodėl atsirado ta baimė. Ketvirta klaida – **nėra vientisos siužeto linijos**. Veikėjas pasodino bananus ir nuėmė apelsinų derlių. Jums taip neatsitinka? Geriausias pavyzdys kaip daryti teisingai turbūt būtų su detektyvais. Pavyzdžiui Puaru. Serialo gale detektyvas pasikviečia visus gyvus įvykių dalyvius ir atskleidžiamas kiekvieno mažas nuodėmės, galiausiai pasako kas yra tikrasis žudikas. Kai pergalvoji visas pateiktas smulkmenas suprati, jog Puaru teisingas. Visos smulkmenos buvo išdėstytos istorijos eigoje. Žudikas nenukrito iš mėnulio tiesiog filmo pabaigoje. Jei neturi pasirašęs išankstinio istorijos plano, nežinai kur eina istorija, tuomet jai labai lengva kur nors pabėgti. Kita vertus, kas sakė, jog turėtumėte viešai dalintis savo pirmuoju rankraščiu? Kai istorija jau parašyta, žinote kur jina eina, todėl lengvai galite išmesti dalis, kurios neatitinka bendros linijos arba jas perrašyti taip, kad tiktų.

### **Exuss**

*Man tai vis terminatoriai gaunasi.*

*Pirma užduotis: Batas, kareivis, licenzija.*

*Ant kelio, baloje mirko kruvinas batas. Terminatorius apsidairė. Už degančio krūmo sudejavo sužeistas basakojis kareivis. Terminatorius užsitašė ginklą ir sužeistajam rėžė:*

*- Tavo licenzija is terminated!*

*Antra užduotis: Namas, durys, laimė.*

*Namas apsvilusiu stogu tiko slėptis nuo lietaus, net durys buvo sveikos. Laimė, kad terminatoriai čia dar nebuvo užsukę.*

## **11 patarimų norintiems tapti rašytojais**

Šie patarimai yra paimti iš knygos The art of war for writers. Knygoje iš viso yra 77 patarimai. Aš paėmiau tai kas pasirodė aktualu man dabar ir perleidau per savo interpretacijos prizmę. Galbūt po metų man pasirodys aktuali kita patarimų grupė ir tuomet parengsiu kitą patarimų rinkinį.

Kaip jau galėjote suprasti pirmiausia šį tekstą rašau dėl savęs, bet labai džiaugčiausi, jei būtų naudingas ir jums.

1) Rašymas yra įgūdis. Tai reiškia kuo daugiau rašai, tuo tampa geresniu rašytoju. Kaip ir grojimas smuiku, kaip ir teniso žaidimas. Jei nustoji praktikuotis, imi rūdyti, įgūdžiai nyksta.

2) Rašymas yra darbas. Tai reiškia, jog jei nori ko nors pasiekti, turi nelaukti kol ateis mūza. Ką darysi, jei mūza užstrigs lifte, pakeliui pas tave?

Į darbą eini nesvarbu nori ar ne, nesvarbu koks oras (išskyrus meteorologines nelaimes, kurios mūsų šalyje pasitaiko retai), nesvarbu koks ilgas vakaras buvo vakar, nesvarbu, kad tau trūksta miego.

Nusistatyk simbolių, žodžių, puslapių skaičių kuriuos parašysi per dieną, savaitę, mėnesį ir dėk visas pastangas tą skaičių pasiekti. Aišku, kartais atsitinka nenumatyto dalykų ir, jei vieną dieną pasiekti normos nepavyko, pabandyk parašyti kitą kartą daugiau kol išsilygins.

3) Palik savo ego už durų. Kol esi tik pradėdamas labai svarbu gauti kuo daugiau kritikos. Kai manai, jog tai yra geriausias tavo darbas ir visi turėtų jį dievinti, kritika žeidžia. Tačiau kritika yra vienintelis būdas tobulėti. Reikia suprasti, jog tu nesi kūriny ir kritika yra skirta kūriniui, o ne tau.

Kai, jei tavo knyga bus išleista, gausi atsiliepimų. Nenoriu sakyti daug, mes juk Lietuvoje gyvenam. Galbūt bus viso labo tik penki atsiliepimai ir galbūt visi jie bus blogi. Kai kurie iš jų bus kritika, tačiau kiti bus tiesiog najezdas. Galiu pasakyti iš asmeninės patirties. Vienas žmogus parašė tinklaraščio įrašą, kad reikia nepirkti mano programavimo pradžiamokslio, nes jam nepatiko mano tinklapio spalva. Kas bendro tarp šitų dviejų dalykų? Na. .. Bet tokie dalykai atsitinka ir nieko negali padaryti dėl jų.

Nepažįstami žmonės nebūtinai yra geri kritikai. Artimi draugai bei giminės gali bijoti sakyti tiesa, kad nesusigadintų santykių. Tavo paties pareiga yra susikurti patikimų kritikų ratelį.

#### 4) Karjeros laipteliai.



Paskutinis žingsnis yra ne laiptelis, bet apskritimas, nes hitai ateina ir praeina. Vieną išleidus viskas tarsi prasideda iš naujo ir vėl turi užkariauti publiką bei bandyti išleisti naują hitą.

Knygoje originaliai tai pavaizduota kaip karjeros piramidė besibaigianti karuselę. Kur esate jūs?

Kur esu aš? Rašau aš jau ne vieną dešimtmetį, tačiau mokytis kaip reikia gerai rašyti pradėjau labai neseniai. Aš esu išleidęs vieną knygą, tačiau tai yra ne romanas, todėl galime

jos neskaityti. Aš esu pabaigęs visą saują apsakymų ir du didesnės apimties kūriniai. Taigi, sakykime, jog aš esu ant ketvirto laiptelio nuo apačios.

5) Pabaik pradėtą darbą. Aš esu pradėjęs rašyti labai daug istorijų, pabaigęs ne tiek ir daug. Galbūt pusę iš jų, galbūt dar mažiau. Kartais tiesiog dingsta motyvacija, kartais tiesiog nežinai kas turėtų atsitikti toliau.

Pabaigti ką pradėjai yra labai svarbu. Pirmiausiai, supranti, kad rašymas yra darbas. Antra, išmoksi pabaigti darbus ir pasiekti tikslą. Trečia, pagaliau turi pabaigtą kūrinį. Ketvirtą, nebaigtos istorijos patenka į limbo, skaistykla ir joje įstringa. Kelio iš skaistyklos nėra. Tuo tarpu, kai turi pabaigtą istoriją, galbūt kada nors ateityje prisėsi prie jos dar kartą ir perrašysi.

Jei nežinai, kaip pabaigti istoriją visuomet gali nužudyti savo veikėjus. Galbūt tai nebus pabaiga, kuri sukels pasitenkinimą, bet kūrinys bus baigtas. Kai perrašinėsi, parašysi geresnę pabaiga.

6) Rašyk greitai. Kai kurie žmonės mėgsta parašyti sakinių ar pastraipą ir po to ją tobulinti valandų valandas. Tai yra laiko švaistymas, bent jau pradedančiam. Jei kiekviena pastraipa bus tobula, tačiau istorija nelimpa, per mažai veiksmo, nuobodūs personažai, niekas nenorės skaityti tavo kūrinio. Pradžiai išmok parašyti gerą istoriją, o tuomet galėsi dailinti kiekvieną jos sakinių.



7) Kaupk idėjas. Turbūt visi žino seną anekdotą: atėjo mintis į galvą, nieko nerado ir išėjo. Įkvėpimą galima rasti visur. Jei keliaudamas į darbą, pamatysi ką nors kas tave įkvėptų parašyti istoriją, būtinai užsirašyk. Vakare tos idėjos jau gali nebepresiminti.

8) Reguliariai peržiūrėk savo užrašus. Skaitydamas senas idėjas, gali sugalvoti naujų. Skaitydamas idėjas gali suprasti, jog kai kurios idėjos atskirai neturi jokių šansų, tačiau kartu jos užkariaus skaitytojų širdis.

9) Dalinkis savo idėjomis. Čia iš karto turiu perspėti dėl dviejų dalykų. Pirmą, neverta dalintis idėjomis su visais. Idėjomis reikėtų dalintis tik su žmonėmis turinčiais panašių interesų t.y. su tais kurie svajoja apie romanų rašymą, komiksų piešimą ar filmų kūrimą. Nemenininkai nėra suinteresuoti idėjų vystymu ir apskritai gali jūsų nesuprasti.

Antra, nebijokite, jei jūsų idėja bus "pavogta". Yra tūkstančiai būdų kaip išreikšti idėją, jei yra galimybė, pabandyk su draugais parašyti apsakymus ta pačia tema ir pamatysi kokie jie skirtingi. Jei tokios galimybės nėra, tiesiog patikėk mano žodžiais.

Jei tu sugalvojai idėją apie kalbančius medžius, o kažkas parašė apie tai apsakymą, nieko tokio. Tavo apsakymas vis tiek būtų kitoks ir tu vis dar gali jį parašyti, jeigu nori.

10) Pradėk nuo veiksmo. Atsimenu vaikystėje pasiėmiau skaityti vieną iš klasikinių knygų. Neatsimenu kurią tiksliai, galbūt *Paskutinis mohikanas*. Knygos pradžia yra penki puslapiai peizažo ir nieko neatsitinka... Ką aš padariau? Praleidau tuos puslapius ir ėmiau skaityti ten kur veiksmas prasideda.

Galbūt viduramžiais, kai nieko apskritai nevykdavo žmonės džiaugdavosi ilgais, detaliais aplinkos aprašymais, bet ne dabar. Dabar tavo kūrinys konkuruoja su Facebook, kuris kas penkios minutės rodo pranešimą: *tavo įrašą pasižiūrėjo penki žmonės, susimokėk, kad pamatyti dar du*. Mano vaikystėje tokių dalykų nebuvo, bet aš vis tiek nemėgau skaityti ilgų įžangų.

Kai sakau pradėk nuo veiksmo, tai nereiškia susprogdinti Žemę pirmoje pastraipoje. Galima, bet nebūtina. Įvykis gali būti labai paprastas, kaip nespėjimas į autobusą ar paskutinis pieno pakelis nupirktas prieš pagrindinio personažo nosį.

11) Yra toks posakis, jei du žmonės sutaria dėl visko vienas iš jų nereikalingas. Tai labai gera taisyklė rašant apsakymą. Jei turi sceną su dviem veikėjais, jie turėtų siekti skirtingų tikslų. Ir ne šiaip skirtingų, bet susikertančių. Jei šitoje scenoje laimi vienas, tai pralaimi kitas. Tai yra konfliktas, tai daro istoriją įdomia.

Jei scenoje yra du veikėjai ir vienas tik patvirtina kito žodžius, tai kam tokia scena reikalinga? Esu tikras, jog kas nors sugalvotų labai gerą pavyzdį, kad pavyzdžiui parodyti, jog vienas yra ponas, o kitas - tarnas. Tačiau tokių scenų būtų vienetai. Daugeliu atvejų tokia scena tik popieriaus švaistymas.

Tikiuosi šie patarimais padarys mano ir tavo tekstus geresnius. O dabar laikas rašyti.

**Ko rašytojai gali išmokti iš Orvilio?**

Norėčiau pakalbėti apie naują fantastinį serialą The Orville. Jeigu kada nors šis serialas bus rodomas lietuviškose televizijose aš spėju, jog jo pavadinimas bus Orvilis. Pagrindinį vaidmenį šiame seriale atlieka Seth MacFarlane. Jeigu ši pavardė jums nieko nesako (aš būsiu labai nustebęs), leiskit paminėti keletą darbų: Family Guy (kūrėjas), American Dad! (vienas iš kūrėjų), Ted (režisierius, scenaristas ir t.t.), A Million Ways to Die in the West (režisierius, scenaristas ir t.t.) Kas yra Orville? Įsivaizduokite kas būtų, jeigu suplaktumėte Star Trek su nepadoriais anekdotais. Nenoriu sakyti, jog tai yra komedija, nenoriu sakyti, jog tai yra parodija, nors Star Trek įtaka jaučiama labai stipriai. Tai tiesiog labai žmogiškas, ne didvyriškas serialas apie kosmosą. Sudominau?

### Dabar prasidės spoileriai.

Šiandien aš norėčiau paanalizuoti šeštą šio serialo seriją. Turbūt bus lengviau susikalbėti, jeigu jūs irgi pažiūrėsite prieš skaitydami toliau.

**Veikėjų pristatymas.** Orvilis atvyksta ginti beginklės kolonijos nuo ateivių Krill užpuolimo. Po ispūdingų manevrų Krill laivas yra susprogdinamas, tačiau netikėtai aptinkamas nedidelis transportinis laivas.

**Misija.** Admirolė Ozawa paaiškina, kad Krill rasės veiksmus labai stipriai įtakoja religija, todėl reikia slapta nusigauti į jų laivą ir pavogti Krill šventąją knygą - Anhkana.

**Motyvacija.** *Kodėl misija?* Iš analizavus Anhkana, tikimasi geriau suprasti priešus ir galbūt surasti būdą sudaryti taiką su jais.

*Kodėl veikėjai?* Leitenantas Gordon Malloy yra geriausias žvaigždžių laivyno pilotas, ką jis pademonstravo įžangoje. Kapitonas Ed Mercer atrado laivą, be to yra geras Gordon draugas yra jie yra kartu gerai susidirbę.

**Planas1.** Įteikiama specialūs prietaisai, kurie paverčia žmones Krill rasės atstovais. Technika tokia gera, kad jie gali praeiti, bet kokią patikrą. Gordon ir Ed tikslas yra patekti į laivą, nukopijuoti knygą ir pasišalinti kol niekas nesuprato.

**Pasaulio/situacijos pristatymas.** Vos atvykę į Krill laivą Gordon ir Ed kapitono yra pakviečiami į laivo koplyčią atlikti tradicinių pamaldų. Čia atsitinka du dalykai.

Pirma, herojai susipažįsta su Teleya, sesuo Krill, kuris žuvo susprogdinus laivą. Teleya bus svarbi viso šito epizodo metu.

Antra, ritualo metu Krill šventikas daugybę kartų subado žmogaus galvą, tuo parodomas visų žmonių likimas, jeigu jie atsidurtų Krill rankose.

**Komplikacija1.** Po šventinio ritualo Gordon ir Ed įsigudrina patekti į koplyčią ir bando nukopijuoti Anhkana. Čia paaiškėja, jog tai nekoks kelių puslapių bukletėlis, bet knyga kaip minimum tūkstančio puslapių ir visas fotografavimo procesas užtruks ilgai. Tačiau herojai pasiryžę įvykdyti savo misiją.

**Komplikacija2.** Kopijavimo metu herojus užtinka Krill šventikas.

**Veiksmas1.** Herojai maldami liežuviais pasišalina iš koplyčios. Šventikui išėjus, jie vėl bando įvykdyti savo misiją.

**Komplikacija3.** Staiga nustoja veikti Gordon ir Ed prietaisai paverčiantys juos Krill rasės atstovais.

**Komplikacija4.** Šventikas nepatenkintas tuo, kad rado Gordon ir Ed koplyčioje paprašo kapitono pastatyti sargybą prieš šventos vietos. Kapitonas sutinka.

**Veiksmas2.** Apsauginis ateina patikrinti koplyčios kaip tik tuo metu, kai Gordon ir Ed yra joje su neveikiančia maskuote. Herojai vos išsuka savo uodegą. Savo kambaryje jiems pagaliau pavyksta nustatyti, jog kitas prietaisas dirbdamas tuo pačiu dažniu trukdo jų maskuotės darbą.

**Mini planas1.** Gordon ir Ed nusprendžia išsiaiškinti kas tai per prietaisas.

**Komplikacija5.** Paaiškėja, jog tas prietaisas yra bomba.

**Mini planas2.** Išsiaiškinti ką Krill nori daryti su bomba.

**Veiksmas3.** Herojai pasikviečia pietų Teleya, kuri juos informuoja, jog Krill planuoja užpulti (dar vieną) beginklę žmonių koloniją.

**Planas2.** Gordon ir Ed nusprendžia susprogdinti Krill laivą nuotoliniu būdu, kol jie dar nepasiekė kolonijos.

**Komplikacija6.** Teleya paprašo pasakyti įkvepiančius žodžius jos studentams, paaiškėja, jog tai maži vaikai. Ed negali susprogdinti laivo su mažais nekaltais vaikais, tačiau taip pat negali ir leisti nužudyti nekaltų žmonių.

**Planas3.** Ed netyčia supranta, jog Krill bijo saulės šviesos ir nusprendžia panaudoti laivo apšvietimo sistemą kaip ginklą. Mokyklos kambaryje išjungus šviesą vaikai liks saugūs, o visi kiti Krill nukentės.

**Veiksmas4.** Gordon nustato laikmatį dešimčiai minučių po kurių įsijungs akinanti šviesa.

**Komplikacija7.** Ed sužino, kad vieno vaiko trūksta mokykloje.

**Komplikacija8.** Šventikas sugauna Gordon ir sužino, kad jis yra žmogus apsimetėlis. Paskelbiama Ed paieška.

**Veiksmas5.** Ed suranda vaiką ir nuveda jį į mokyklą pakeliui kovodamas su Krill rasės atstovais.

**Veiksmas6.** Krill laivo kapitonas paleidžia bombą į žmonių koloniją. Suveikia laikmatis ir nužudo visus Krill rasės atstovus, išskyrus tuos kas buvo mokykloje.

**Pabaiga.** Bomba sunaikinta, visi laimingi.

*Veiksmu pavadinau vietas, kurias nežinojau kaip kitaip pavadinti.*

Jeigu rašysite kokią nors savo istoriją ir norite, kad ji būtų įtraukianti, galite naudoti šį šabloną. Visos istorijos (bent jau filmuose) dažniausiai prasideda nuo veikėjų pristatymų. Kadangi, tai yra serialas, tai veikėjų pristatymas yra minimalus. Jeigu tai būtų filmas, tai pristatymui būtų skirta daugiau laiko. Pristatymo metu, reikia parodyti, jog jie yra kvalifikuoti atlikti misiją, kuri jiems yra skiriama (iš pradžių).

Reikia labai aiškiai pabrėžti, kodėl tik pagrindinis veikėjas ar veikėjai gali atlikti tą misiją. Kodėl tos misijos negali atlikti bobutė, kurią aš matau pro langą sėdinčią ir laukiančią autobuso?

Jei misija vyks kitame pasaulyje, vietoje nei istorija prasidėjo, reikia pristatyti vietą ir parodyti pavojus gresiančius pagrindiniams veikėjams. Kai žiūrite šią Orivilio seriją iš karto suprantate, jog giltinė tyliai rūko kamputyje t. y. bet kokia klaida misijoje reiškia potencialią herojų mirtį.

Kaip galite pastebėti komplikacijos dažniausiai nevaikšto po vieną, visai kaip vienoje senoje lietuvių patarlėje. Žinote kurioje.

Po ketvirtos komplikacijos veikėjai atlieka mini veiksmą. Kuris lyg ir nebūtinai. Jie galėtų ignoruoti tą trikdį ir toliau vykdyti savo misiją nukopijuoti knygą. Atlikdami tą mini veiksmą veikėjai sužino papildomos informacijos, kuri pakeičia pačią misiją. Dabar jau rizikuojama ne dviemisi veikėjų gyvybėmis, bet visos planetos, milijonais gyvybių. Giltinė tyliai rūko kamputyje ir šypsosi.

Dar keletas komplikacijų, joks planas net ir pakeistos misijos negali pavykti sėkmingai iš karto ir tuomet viską vedam į finalą (kulminaciją) bei pabaigą.

Kadangi tai yra serialas ir tai nėra drama, tai pačiame seriale nėra daug įtampos, tačiau pagal tą patį scenarijų galima sukurti įtemptą trilerį, kurį žmonės skaitys/žiūrės drebėdami dėl veikėjų kiekvieną minutę.

Reiktų prisipažinti, jog aš nepajaučiau, jog šita serija turėtų labai dramatišką kulminaciją, komplikacijų daug, bet nei viena nėra labai reikšmingai stipresnė nei kitos, tačiau kaip galite suprasti filmo eigoje rizika yra keliama ir pasekmės misijos neįvykdžius taip pat stipriai išauga. Tikiuosi jums padės mano pirmas bandymas analizuoti kitų kūrybą.